

Lausunto Väyläverkon investointiohjelmasta 2024-2031

Kaupunginhallitus 27.02.2023 § 58
123/10.03.01.00.00/2023

Valmistelija

Tekninen johtaja Reima Ojala ja yhdyskuntatekniikan päällikkö Mika Hirvi

Väylävirasto on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmaksi vuosille 2024-2031. Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, Liikenne 12 –suunnitelman, toimeenpanoa.

Väylävirasto pyytää avoimella lausuntopyynnöllä vuosittain päivitettävästä investointiohjelmasta lausuntoja, joiden kautta tulee esille sidosryhmien tietoa ja näkökulmia investointiohjelmaan liittyen. Väylävirasto pyytää tarkastelemaan investointiohjelman luonnosta esitettyjen kysymysten kautta.

Lausunto pyydetään toimittamaan Lausuntopalvelun kautta viimeistään 28.2.2023.

Lausuntopyyntö sekä valtion väyläverkon investointiohjelmaluonnos liitteineen on luettavissa:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6f42f622-c926-4c0b-b113-d0a260c71a36>

Lausunto annetaan lausuntopalvelun kautta osoitteessa:
www.lausuntopalvelu.fi.

Naantalin kaupunginhallitus antoi lausunnon 13.9.2021 väyläverkon investointiohjelmaluonnoksesta vuosille 2022-2029 sekä 25.4.2022 väyläverkon investointiohjelmaluonnoksesta vuosille 2023-2030. Nyt valtion väyläverkon investointiohjelmaa on päivitetty kohdistuen vuosiin 2024-2031.

Vuosia 2024-2031 koskeva investointiohjelma on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus uusien rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista. Väyläverkon investointiohjelma sisältää kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita.

Naantaliin kaupungin alueelle tai välittömään vaikutuspiiriin sijoittuvia hankkeita on luonnoksessa seuraavia:

MAL-hankkeet, yhteisrahoitteiset

Turun seudulla selvitetään lähijunaliikenteen kehittämistä.

Varsinais-Suomen paikallisjunaliikenteen asemapaikkojen kehittämissuunnitelma valmistui vuonna 2021. Paikallisjunaliikenne on suunniteltu käynnistettäväksi ensimmäisessä vaiheessa välillä Turku–Uusikaupunki, joka kuuluu osittain MAL-seutuun. Investointiohjelmaan sisältyvä Uudenkaupungin radan peruskorjaushanke parantaa paikallisjunaliikenteen edellytyksiä. Liikenteen käynnistymisen edellytyksenä on myös matkustajalaiturien suunnittelu ja toteuttaminen.

Turku–Naantali-välin osalta selvitetään mahdollisuuksia jatkaa Turkuun päättyvää IC-junaliikennettä Raisioon ja Naantaliin asti. Tämän edellytyksenä on tarvittavat laiturijärjestelyt ja Raisio-Naantali-radon osalta sähköistys, joka ei sisälly investointiohjelmaan. Näiden lisäksi on käynnistymässä selvitys taajama- tai lähijunaliikenteestä Turku–Toijala-välillä, joka kuuluu osittain Turun MAL-seutuun.

Maantiehankkeet

MAL-kaupunkiseutujen rahoitus on tarkoitettu yhteisrahoitteisiin hankkeisiin, eli hankkeisiin, joista väylänpitäjän lisäksi hyötyvät myös muut osapuolet merkittävästi. MAL-kaupunkiseutujen yhteisrahoituksella toteutettavat hankkeet ja niiden kustannusosuudet määritellään valtion ja kuntien välisissä erikseen neuvoteltavissa sopimuksissa.

Muut hankkeet

Luonnoksessa ei ole mainittu Naantaliin kaupungin alueelle tai välittömään vaikutuspiiriin sijoituvia hankkeita otsikolla Muut hankkeet.

Vesiväylähankkeet

Luonnoksessa ei ole mainittu Naantaliin kaupungin alueelle tai välittömään vaikutuspiiriin sijoituvia vesiväylähankkeita.

Maantiehankkeet

E18 Turun kehätie Raision keskustassa (Hanke T5)

Hanke on toteusvalmis, hankekustannukset ovat 221 miljoonaa euroa ja hyötykustannussuhte H/K on 1,3.

Investointiohjelman ulkopuolella E18 kt40 Naantali-Raisio

Tiesuunnitelma valmistuu syksyllä 2023, hanke on toteuttamisvalmis aikaisintaan vuonna 2025, hankekustannukset ovat 186 miljoonaa euroa.

Ratahankkeet

Turku-Uusikaupunki peruskorjaus (Hanke R5)

Hankkeen rakentamisvalmius vuodelle 2024 ja hankekustannukset ovat 82 miljoonaa euroa.

Muut tarkastellut hankkeet

Raisio-Naantali-välin peruskorjaus ja sähköistys on sisältynyt investointiohjelmaan 2023–2030 ja ollut kirjattuna Turku-Uusikaupunki-välin peruskorjauksen kanssa samaan hankkeeseen. Väyläviraston perustelujen mukaan kansainvälisen liikenteen muutosten seurauksena tavaraliikenne väliltä on loppunut vuonna 2022. Henkilöliikennettä radalla ei ole ollut, mutta esillä on ollut henkilöliikenteen kehittämistä radalla. Hanke ei sisälly investointiohjelmaan, koska hankkeen merkitys ja liikenteelliset perustelut ovat muuttuneet, eikä liikenteestä jatkossa ole riittävästi tietoa.

Väylävirasto pyytää jatkotyön pohjaksi lausuntoja erityisesti seuraavista asioista:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Investointiohjelman kokonaisuus vastaa pääosin asetettuihin tavoitteisiin.

Valtion investointiohjelman 2023-2030 1A-korista on poistettu Raisio-Naantali -radan perusparannus ja sähköistys. Väylävirasto on perustellut poistoa kansainvälisen liikenteen muutosten seurauksena vuonna 2022

loppuneella tavaraliikenteellä. Naantalin kaupungin mielestä muuttuneeseen toimintaympäristöön on reagoitu hätiköiden, eikä Väylävirasto ole riittävästi huomionnut mahdollisuuksia, joita muuttuneessa toimintaympäristössä Raisio-Naantalin sähköistäminen toisi mukanaan. Rataa rakennetaan ainakin sadaksi vuodeksi ja Venäjän hyökkäyssota, josta syystä viljaliikenne Naantalin satamaan on loppunut, kestää toivottavasti huomattavasti lyhyemmän ajan. Raisio-Naantalin radan sähköistäminen parantaa ja ylläpitää koko Suomen huoltovarmuutta, erityisesti tässä muuttuneessa maailmantilanteessa. Nesteen jalostamon lopetus Naantalissa on muuttanut teollisuuden, työllisyyden, koko Naantalin kaupungin ja jopa Turun talousalueen toimintaympäristöä. Naantalin alueella on vireillä lukuisia vihreän siirtymän hankkeita, joiden toteuttamisedellytyksiä Raisio-Naantalin radan perusparannus ja sähköistys lisäisi merkittävästi.

VR:n suunnittelee Helsingin ja Tampereen Turkuun tulevien henkilöliikenteen kaukojunien ajamista Naantaliin asti, mikä edellyttää Raisio-Naantalin radan perusparannusta ja sähköistämistä. Liikenteen aloittaminen on mahdollista heti, kun Turussa työn alla oleva Aurajoen ratasilta ja Kupittaa-Turun asema -välin kaksoisraide valmistuu. Raisio-Naantali -radan perusparannus ja sähköistäminen olisi parasta toteuttaa em. rakennustöiden kanssa samaan aikaan, ettei henkilöliikenteen aloitus turhaan siirtyisi. Henkilöliikenteen kaukojunien ajaminen Naantaliin asti toisi mukanaan turistiliikennettä ja mahdollistaisi nopeat työmatkayhteydet Naantalista ja Raisiosta Turkuun ja pääkaupunkiseudulle, mikä parantaisi liikenneturvallisuutta ajoneuvoliikenteen määrän vähenemisen ansiosta ja auttaisi ilmastotavoitteiden saavuttamisessa pienempien kasvihuonepäästöjen ansiosta. Traficom in laatiman tuoreen alueellisen junaliikenteen jatkoselvityksen mukaan Salo-Naantalin -välin matkustajamääräarvio on 634 000 matkustajaa vuodessa ja se on ylivoimaisesti suurin selvityksessä tutkituista reiteistä. Muiden reittien matkustamääräarviot vaihtelevat välillä 13 000 – 304 000 keskiarvon ollessa noin 173 000 matkustajaa vuodessa. Investointiohjelman 1A-korissa olevan Turku-Uusikaupunki -radan matkustamääräarvio on 110 000 matkustajaa vuodessa. Saman selvityksen kustannustehokkuusvertailussa Salo-Naantali väli on kustannustehokkain. Raisio-Naantalin radan perusparannus ja sähköistäminen luo edellytyksiä kummankin kaupungin maankäytön tehostamiselle ja laajentamiselle.

Toimintaympäristö ja turvallisuustilanne Euroopassa on muuttunut voimakkaasti parin viime vuoden aikana. Naantalin Satama toimii huoltovarmuussatamana. TEN-T verkolle kohdistuvia hankkeita on mahdollisuus rahoittaa CEF2-ohjelmasta, jonka ohjelmakausi on ajoitettu vuosille 2021-2027. Ohjelmassa on varattu erikseen rahoitusta sotilaallista liikkumista edistäville hankkeille. Turun kehätien läntisen osan Raisio-Naantali osuuden sisällyttäminen kansalliseen investointiohjelmaan mahdollistaisi CEF2-investointituen hakemisen. Sotilaallisen liikkuvuuden hankkeissa tuki on 50 %:ia.

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta ovat selkeät. Perustelut eivät ole kaikilta osin tasapuoliset. Kts. kohta 1.

3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehyksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Raisio-Naantali radan perusparannus ja sähköistys pitää ehdottomasti säilyttää 1A-investointikorissa ja pyrkiä siihen, että hanke toteutetaan niin, että se valmistuu samaan aikaan Aurajoen ratasillan rakentamisen ja Kupittaa-Turku kaksoisraiteen toteuttamisen kanssa. Perustelut on esitetty kohdassa 1.

Raisio-Naantali -radan perusparannus ja sähköistäminen on alle kuusi kilometriä pitkä rataosuus, mikä on alle 8 % Turku-Raisio-Naantali-Uusikaupunki peruskorjaushankkeen radan pituudesta.

Rataverkon investointiohjelma sisältää myös matkustajalaitureiden parantamis- tai rakentamishankkeita. Myös Naantalin raiteen parannushankkeeseen tulisi sisällyttää matkustajalaiturin rakentaminen sekä tarvittavat liityntäpysäköintijärjestelyt.

Maantiehankkeissa tulisi painottaa nykyistä enemmän satamayhteyksiä ja nostaa E18 Turun kehätie välillä Raisio-Naantali investointikoriin 1B, jotta Turun kehätien TEN-T-vaatimukset toteutuvat ennen vuotta 2030. Hankkeen toteuttamisella luodaan edellytykset sujuvalle liikenteelle valtakunnallisesti merkittäviin satamiin, öljyterminaaliin sekä turvalliselle työmatkaliikenteelle Turun länsipuolella. Naantalin Satamaan liikennöivien alusten kapasiteetti on kasvamassa vuonna 2023 Finnlinesin käyttöön otettavien uusien alusten myötä. Tämä korostaa Naantalin Sataman merkitystä kansainvälisen kaupan solmukohtana. Hanke parantaa kansainvälistä saavutettavuutta sekä alueiden välistä saavutettavuutta lyhentämällä matka-aikoja ja poistamalla kehätien häiriöherkkyyttä. Hankkeella on merkitystä huoltovarmuuden näkökulmasta. Liikenneturvallisuus ja liikenteen sujuvuus paranee ja samalla mahdollistuu nopeampi ja sujuvampi joukkoliikenne. Hanke parantaa kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Kehätien parantaminen tukee kaupunkiseudun kasvuedellytyksiä ja uusien työpaikkojen syntymistä. Muuttunut turvallisuusympäristö ja mahdollisuus hakea CEF2- ohjelmasta investointitukea kaudella 2021-2027 perustuen sotilaallisen liikkuvuuteen edellyttää E18 Turun kehätie välillä Naantali-Raision hankkeen nostamisesta investointiohjelmaan 2024-2031.

Seudullisten pääpyörätieverkkojen ja merkittävien pyöräilymatkareittien kehittämiskohteiksi tulee määritellä saariston rengastiet. Rengasteiden kehittäminen mahdollistaa saaristomatkailemisen kehittämisen ja edistää kulkumuotosiirtymää kestäviin liikkumismuotoihin. Saaristomatkaileminen on yksi Suomen matkailun kärkihankkeista. Pienelle rengastielle laaditussa kehittämissuunnitelmassa on tunnistettu infran parannuskohteita turvallisen liikkumisen kannalta. Parhailaan laaditaan vastaavaa kehittämissuunnitelmaa rengastielle. Saariston rengasteiden tunnistaminen ja nimeäminen omaksi hankkeeksi ja kokonaisuudeksi on edellytys hankkeiden suunnitelmalliseksi toteuttamiseksi.

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

Kokonaisuutena ja toistuvana vuosittain laadittava investointiohjelma helpottaa hankkeiden valmistelua sekä hankkeiden etenemisen ja valmistelun seurantaa.

PRIO-laskentojen tulosten pitäisi tuottaa tietoa investointiohjelman hankekorin vaikutuksista ja siitä, mitä tavoitealueita korissa erityisesti painotetaan. Lisäksi laskentojen pitäisi tuottaa tietoa ohjelman ulkopuolelle jääneiden hankkeiden vaikutuksista, joita on mahdollista suhteuttaa ohjelman vaikutuksiin. Vertailun tuloksia pitäisi voida lisäksi hyödyntää

tulevilla investointiohjelman valmistelukierroksilla esimerkiksi uusista ohjelmaan nostettavista hankkeista päätettäessä.

PRIO-laskentojen yhteenvedossa E18 Turun kehätie, Naantali-Raisio on kuitenkin mukana tarkastelussa ainoastaan kestävyyskorissa. Hankkeen tiesuunnitelma valmistuu vuoden 2023 aikana ja hanke on toteutuskelpoinen vuonna 2025. Hanketta olisi syytä tarkastella laajemmin jo tässä vaiheessa.

Raisio-Naantali -radan perusparannus ja sähköistys ei ole mukana lainakaan PRIO-laskennoissa. Hanke on pudotettu 1A-investointikorista Väyläviraston asiantuntijoiden toimesta ilman PRIO-laskentaa. Väyläviraston perustelujen mukaan kansainvälisen liikenteen muutosten seurauksena tavaraliikenne väliltä on loppunut vuonna 2022. Henkilöliikennettä radalla ei ole ollut, mutta esillä on ollut henkilöliikenteen kehittämistä radalla. Hanke ei sisälly investointiohjelmaan, koska hankkeen merkitys ja liikenteelliset perustelut ovat muuttuneet, eikä liikenteestä jatkossa ole riittävästi tietoa.

PRIO-laskentaa on syytä kehittää siten, että hankkeiden mahdollisuudet ja mukanaan tuomat hyödyt voidaan paremmin arvioida ja siten saada neutraalimpaa ja tasapuolisempaa tietoa hankkeiden vaikutuksista ilman vaaraa subjektiivisiin mielipiteisiin perustuvasta hankkeiden valinnasta valtion väyläverkon investointiohjelmaan.

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?

Raisio-Naantalin radan perusparannus ja sähköistäminen sekä E18 Turun kehätie välillä Raisio-Naantali hankkeiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten. Perustelut on esitetty kohdissa 1. ja 3.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Investointiohjelman suunnitelmallisuus helpottaa talousarvioiden valmistelua ja toivottavasti luo edellytyksiä yli hallituskausien pituuksien hankkeiden valmisteluun, toteutukseen ja rahoitukseen.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Naantalin kaupunki päättää antaa selostusosan mukaisen lausunnon väyläverkon investointiohjelmaan vuosille 2024-2031. Tämän asiakohdan osalta pöytäkirja tarkastetaan kokouksessa.
Kokouskäsittely	Kaupunginjohtaja täydensi lausunnon kohtaa 6 seuraavasti: Naantalin kaupunki pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että Varsinais-Suomen liiton, Turun kaupungin ja Raision kaupungin kanta on yhtenevä Naantalin kaupungin kannan kanssa E18-tien loppuunsaattamisen ja Raisio-Naantali-raiteen perusparannuksen ja sähköistämisen osalta.
Päätös	Kaupunginjohtajan tarkennettu ehdotus hyväksyttiin.